

KUŇ POHLEDEM PAMÁTKOVÉ PÉČE

HORSE FROM THE PERSPECTIVE OF HERITAGE CONSERVATION

Pardubický kraj je neodmyslitelně spjat s koňmi. S jejich chovem, sportovním, rekreačním i zemědělským využitím. Jedinečným příkladem, jak chov koní může ovlivnit podobu krajiny, je Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem. Starokladrubský kuň je jako jediný živý tvor v České republice pod památkovou ochranou. Opomenuty by neměly zůstat ani Slatiňany s chovným stádem starokladrubských vraníků a s jedinečným hipologickým muzeem, které v 50. letech 20. století vzniklo v prostorách státního zámku. Pardubice, krajské město s polovinou koně ve znaku za předešlými nijak nezaostává. Už v 19. století bylo centrem parforsních honů, které položily základ steeplechase tak, jak ji známe dnes. Když se řekne Pardubice, Velká pardubická je většinou první asociací, která se vybaví lidem u nás i v zahraničí.

Není tedy překvapením, že tato ušlechtilá zvířata jsou předmětem mnoha různých uměleckých ztvárnění. Jaká umělecká díla s koňskou tematikou procházejí pod rukama památkářů? Jak vypadá kuň pohledem památkové péče?

Výstava Kuň pohledem památkové péče vznikla pod záštitou 1. náměstka hejtmána Pardubického kraje Romana Línea a za finanční účasti Pardubického kraje.

Materiály poskytli: Kinský dal Borgo, a.s., Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, Národní památkový ústav, Národní zemědělské muzeum.

Whether we focus on breeding, use in agriculture or sports and leisure activities, Pardubice Region is inseparably associated with horses. A unique example of how horse breeding can affect the surrounding landscape is the National Stud at Kladruby nad Labem. The Old Kladruber horse is the only living animal under heritage protection in the Czech Republic. The city of Slatiňany has a tradition of horse breeding as well. The Slatiňany stud, the home of the Old Kladruber black horses, and a unique hippological museum situated at chateau Slatňany are worth your attention. Pardubice, the capital city of the Pardubice Region, has even the front half of a white horse as the city coat-of-arms. The city was the center of par force hunts and the foundations of steeplechase were laid here. If Pardubice is mentioned, the Velká Pardubická steeplechase is the first thing that comes to mind.

Therefore, it is not surprising that these noble animals are a subject of many different artworks. What kind of horse themed artworks are passing under the arms of members of the National Heritage Institute? How does a horse look from the perspective of heritage conservation?

The exhibition Horse from the perspective of heritage conservation was created under the auspices of the 1st Deputy of the Mayor of the Pardubice Region Roman Línek and thanks to financial participation of the Pardubice Region.

Materials provided by: Kinský dal Borgo, a.s., the National Stud at Kladruby nad Labem, the National Heritage Institute, the National Museum of Agriculture.

Námět výstavy a texty/

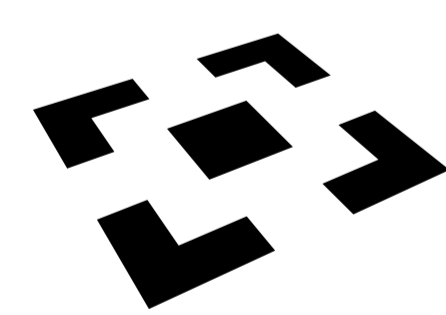
Theme of the exhibition and texts: Jan Krátký, Jana Řehounková

Fotografie/Photographs: Milan Křištof a archiv NPÚ

Grafická úprava/Graphic editing: Studio Press, s.r.o.

Co se do výstavy
nevešlo...

What did not fit into
the exhibition...

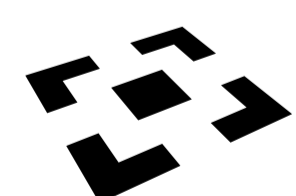

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVÍŠTĚ
V PARDUBICÍCH

Pardubický kraj

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

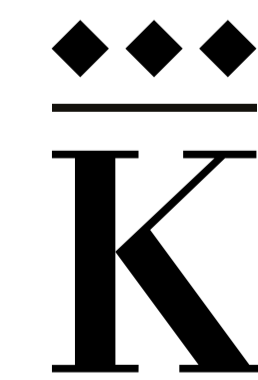
ÚZEMNÍ PAMÁTKOVÁ
SPRÁVA NA SYCHROVĚ

Kinský
dal
Borgo

Národní
zemědělské
muzeum

Národní
hřebčín
Kladruby
nad Labem

PARFORSNÍ HONY

PAR FORCE HUNTING

Slovní spojení spojení *par force* je francouzského původu a znamená sílu. Středobodem tohoto způsobu „lovu“ v bývalém Rakousku-Uhersku byly Pardubice. Na tomto území byl preferován takzvaný anglický způsob honu, kde byl kladen důraz zejména na sportovní vyžití účastníků. Jako první v Čechách pořádal honbu na jelena anglickým způsobem Oktavián Kinský (13. 3. 1813–28. 5. 1896) v roce 1836. Přivezl z Anglie plnokrevné koně a smečku strakatých psů, zval nejlepší jezdce z okolí, šlechtu a důstojníky z posádek v Pardubicích a Poděbradech.

The phrase Par force of French origin means “by force”. The city of Pardubice was the centre of this style of hunting in the Austria-Hungary Empire. The preferred hunting style, in the Pardubice region, was so called “English hunting style” emphasising the sport aspect of hunt and active role of its participants. Prince Oktavián Kynský, as the first one in Bohemia, organised an English style hunt on stag in 1836. Thoroughbreds and a pack of spotted dogs were brought from England and the best horsemen from the surroundings, noblemen and officers from military garrisons in Pardubice and Poděbrady were invited to participate in the hunt.

Typickým oblečením parforsního jezdce jsou černé jezdecké holiny, bílé rajtky, šarlatově červený frak, bílá košile s vestou a cylindr, případně jezdecká čapka. Tato kombinace měla prostý účel, jezdci se v lese vzájemně lépe viděli.

Typical clothing, worn by par force hunters, consisted of black riding boots, white tights, a scarlet red tailcoat, a white shirt with a vest and a cylinder or a riding cap. The pronounced colour combination had a simple reason. The riders could be easily visible while hunting.

Původně štvance na lišku odtud také dnes při Hubertových jízdách má vedoucí jezdec na rameni liščí ohon. Díky zvířecímu faktoru nebyla trasa předem přesně určena. Pokud zvíře následkem divoké štvance nezašlo, bylo odvezeno zpět do obory, zatímco společnost si u bohatě prostřených stolů vyměňovala svoje zážitky z honu.

The tradition of wearing fox tail on the shoulder of the leading hunter of Hubert's rides comes originally from a fox chase. The path of hunt could not be set out in advance due to the animal behaviour. If the animal survived the chase, it was taken back to the game reserve. Meanwhile, the chase participants exchange hunting stories during a feast.

Významným dokumentátorem těchto událostí byl pardubický fotograf Josef Pírka.

These events were captured by a significant photographer Josef Pírka from Pardubice.

KUŇ VE SLUŽBĚ

HORSE ON DUTY

Až do druhé světové války byli koně neodmyslitelnou součástí armády. Armádní zvířata procházela speciálním výcvikem a na bitevním poli trpěla a umírala po boku lidí. Před nástupem motorových vozidel by se bez koní neobešly ani hasičské záchranné sbory. U policie koně sloužili už před rokem 1918, poté i za první Československé republiky. Tato tradice byla obnovena po roce 1990. Dnes se s koňmi ve službě setkáváme v řadách Policie ČR a městské policie.

Horses were a constituent part of the army until the second World War. As well as soldiers, horses underwent special training and fought and died side by side of humans on the battlefield. Fire brigades were heavily dependent on the power of horses before the advent of motor vehicles as well. Horses served with Police forces before 1918, they also served in The First Czech Republic and, in 1990, they joined the force again.

Dragouni projíždějící hořící vesnicí. Malba kvašem provedená Franzem Reichmannem významným malířem koní.

Dragons riding through a burning village, gouache painting by Franz Reichmann (well known horse painter).

Reprodukce skleněného negativu z roku 1925 s výjevem hřebce, který na hřbetě nese kulomet.

Horse carrying a machine gun on his back, reproduction of glass negative from 1925.

Emotivní ztvárnění koní v těžké vojenské službě, malba kvašem.

Emotive illustration of a horse in hard military service, gouache painting.

STEEPLECHASE

STEEPLECHASE

Název je odvozen od prvních závodů, jejichž trať byla určena polohou věže kostela a pro její dosažení museli jezdci překonávat různé přírodní překážky. První steeplechase se datuje do roku 1752 v irském hrabství Cork. Zakladatel dostihového sportu na území českého království byl Oktavián Kinský (13. 3. 1813–28. 5. 1896). Poprvé se běželo 30. června 1846 na lukách u Chlumce nad Cidlinou. Nejznámější Český dostih Velká Pardubická steeplechase se poprvé konal v roce 1874. Aktuální trasa je dlouhá 6900 m a koně a jezdci překonají v rámci dostihu 31 skokových překážek.

The name is derived from a church steeple (a tower topped by a spire), usually the highest point in the countryside. Riders and horses were required to jump over various fixed obstacles while racing towards the church steeple. The first steeplechase dates back to 1752 and took place in Ireland's Cork. The founder of horse racing, on the territory of the Czech Kingdom, was Oktavián Kinský (13. 3. 1813–28. 5. 1896). The most famous Czech steeplechase is called the Velká Pardubická steeplechase and was held, for the first time, in 1874 (continuing to this day). The current race track is 6900 m long and competitors need to overcome 31 obstacles.

Luis Grünter v roce 1859 ztvárnil Oktaviána Kinského v rodovém dresu na svém plemenném hřebci Cesarovi, olej na plátně.

Oktavián Kinský in his family jersey sitting on a breed stallion named Caesar painted by Luis Grünter in 1859, oil on canvas.

První dostih v Čechách, do jeho cíle dorazili pouze tři jezdci. Nejtěžší skok dostihového kurzu byl velký vodní příkop rameno řeky Bystřice o délce 5,5 metru.

The first horse race in Bohemia, only three riders finished. The most difficult obstacle was "the big water trench" - an arm of river Bystřice (5.5 meter wide).

Josef Pírka zachytil cílovou rovinku 30. Velké Pardubické kdy vyhrál tmavý hnědák Dennis v majetku Karla Kinského pod vedením žokeje Thomase H. Buckenhama.

The 30th Velká Pardubická steeplechase finish line photographed by Josef Pírka. The winner was dark bay horse Dennis, property of Karel Kinský, with jockey Thomas H. Buckenham.

Velká Pardubická 1927.
Bojiště u Taxisova příkopu: Nevěsta (L. Brandysová), Golubčik (Častora), Landgraf II. (Gimpi), All right II. (nadb. Poplar), kterémuž nadp. Statečný pomáhá do sedla).

Ve Velké Pardubické 1927 Lata Brandysová s Nevěstou doběhla pátá, o deset let později v sedle klisny Normy tento dostih jako jediná žena vyhrála.

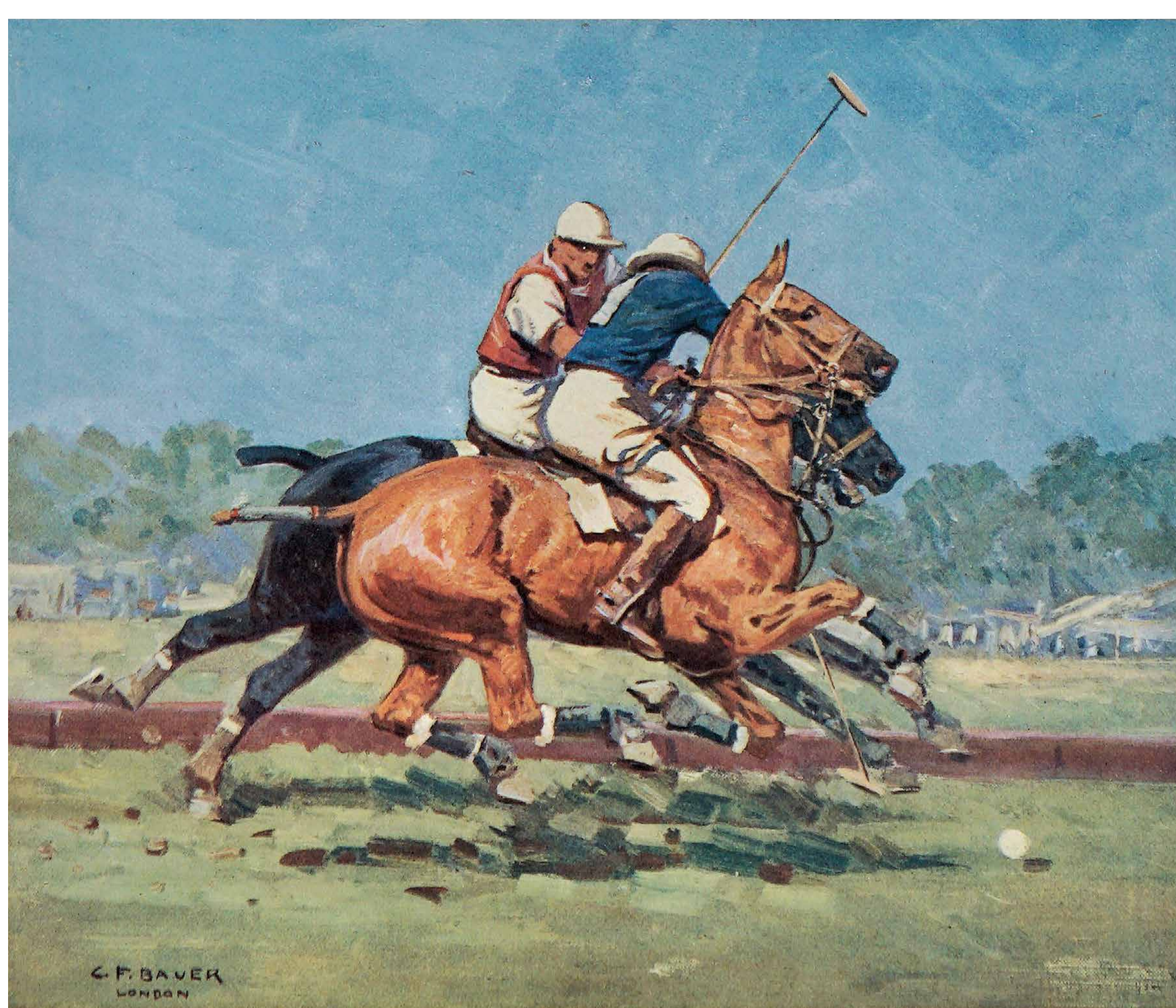
Lata Brandysová with a horse Bride finished fifth in the Velká Pardubická steeplechase. In 1937 she raced again on a mare named Norma and won, as the only woman in the history of Velká Pardubická steeplechase.

KOŇSKÉ PÓLO

HORSE POLO

Kolektivní jezdecký sport pro osm hráčů, při kterém je cílem dostat míč pomocí malety do branky soupeře. Hra vznikla v Persii pravděpodobně v 6. století př. n. l. Významným představitel a propagátorem hry se stal kníže Oldřich Kinský (15. 8. 1893–19. 12. 1938), jež byl předsedou Středoevropské Polo-asociace, která sídlila v paláci Kinských ve Vídni, kde byla i redakce časopisu Polosport.

Polo is a horseback mounted collective sport for eight players. Players use mallets (long cane shafts with cigar-shaped heads) to hit a small ball through the opposing team's goal. The origin can be found in Persia, probably in the 6th century AD. In Central Europe, the significant promoter of polo was Prince Oldřich Kinský (15. 8. 1893–19. 12. 1938). Who was the chairman of the Central European Polo Association (situated in the Palais Kinsky in Vienna) as well. The association also published a magazine called Polosport.

Hráči v trysku bojující o míč pomocí malety. Zajímavým detailem je praktická úprava délky ocasů koní. C. F. Bauer.

Players competing for the ball using mallets. An interesting detail is practical shortening of the tails of horses. C. F. Bauer.

Hráči póla cválající podél bariéry hřiště. Dva z nich jsou členy týmu Red Diamonds, přičemž první z nich je František Oldřich Kinský.

Polo players galloping alongside the playing field barrier. Two of them are members of the team Red Diamonds and the first one is František Oldřich Kinský.

Hráč koňského póla Robert de Coninek na dobové kresbě.

Polo player Robert de Coninek, contemporary painting.

KŮŇ V ZEMĚDĚLSTVÍ

HORSE IN AGRICULTURE

Jako tažná síla v zemědělství byl kůň intenzivněji využíván až od 18. století. Jedním z důvodů k této změně byl populační růst a s ním zvýšená produkce potravin. Koně jsou v záprahu rychlejší, ovladatelnější a obratnější než do té doby používání volí. Od poloviny 20. století koňskou sílu plně nahrazuje mechanizace a koně jsou pro tyto účely využíváni už pouze v těžko přístupném terénu, především v lesním hospodářství.

Horses were used intensively as draft animals from the 18th century. The reasons for change were population growth and increased food production. Horses were more agile, faster, more manageable in comparison with their predecessor, oxen. From the half of the 20th century, horse power was fully replaced by mechanisation, maintaining its active role only in hardly accessible areas and in forestry.

Kůň zapřažen do tzv. pohrabovaček na nichž bylo také sedátko pro kočího. Kladruby nad Labem 1. polovina 20. stol.

Horse in harness pulling a special hay rake so-called "pohrabovačky" with a little seat. Kladruby nad Labem the first half of the 20th century.

Muž v kroji řídí pár koní, kteří táhnou brány. Takto probíhala úprava pole po orbě. Lipica 1. polovina 20. stol.

Man in a folk costume with a pair of horses dragging a set of harrows. This method was used to smooth out the surface of the soil after tillage. Lipica, the first half of the 20th century.

Ve voze plně naloženém senem jsou zapřaženi dva chladnokrevníci. Slovensko 1. polovina 20. stol.

Cart fully loaded with hay and two cold blooded horses in harness. Slovakia, the first half of the 20th century.

CHOV KOČÁROVÝCH KONÍ

BREEDING OF COACH HORSES

Českým chovatelským unikátem je Starokladrubský kůň, který je vyšlechtěn speciálně pro ceremoniální kočárovou službu, a to jak v církevní, tak světské sféře. Jedinečnost krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem ocenil 6. 7. 2019 v Azerbajdžánském Baku i Výbor pro světové dědictví kdy tento statek byl zapsán na seznam světového dědictví UNESCO.

The Old Kladruber is the Czech unique horse breed. The horses were used for ceremonial purposes of the imperial court as well as the church officials of great importance. The uniqueness of the landscape for breeding and training of ceremonial coach horses in Kladruba nad Labem was appreciated by the World Heritage Committee in Baku (the capital of Azerbaijan) and The National Stud at Kladruba nad Labem was inscribed on the World Heritage List on 6th July 2019.

Pětispřeží koní zapřažených vedle sebe čelně. Nádvoří Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem, v pozadí lze vidět stáje, vpravo kostel sv. Václava a Leopolda.

Five-horse carriage. The courtyard of the National Stud at Kladruba nad Labem. In the background, the church of St. Vaclav and Leopold can be seen on the right.

Dvojspřeží starokladrubských běloušů veze v kočáře prezidenta T. G. Masaryka. V pozadí přihlízející dav lidí, vojsko vzdávající počtu prezidentovi a v dále silueta Pražského hradu.

Two-horse carriage pulled by a pair of the Old Kladruber white grey horses. The passenger sitting inside is T. G. Masaryk. There is a crowd of people lining the road and soldiers paying homage to the president with a silhouette of Prague Castle in the background.

Dva koně zapřažení za sebou v tzv. tandemu do dvoukolového kočáru, na kterém sedí tříčlenná rodina. Lipica 1. polovina 20. století.

Two horses harnessed in tandem pulling a two wheel carriage with family of three. Lipica the first half of the 20th century.

KUŇ ODPOČÍVAJÍCÍ

HORSE OFF DUTY

Ani odpočinek koní nezůstával stranou zájmu umělců. Z jejich děl se tedy dozvídáme, jak vypadaly stáje, v jakých podmínkách tato zvířata žila a trávila svůj „volný čas“. Častým tématem bývá odpočinek klisen s hříbaty, či výjevy ze stájí, kde jsou jezdeckí koně vyobrazeni ve společnosti loveckých psů. S nástupem fotografie získáváme i spontánnější a méně stylizované výjevy z každodenního koňského života.

Even activities associated with resting were not marginalised by painters. Thanks to the paintings, we learn how stables looked and how animals were spending time “off duty”. Favorite topics were, for example, the rest of mares with foals or stables with racing horses accompanied by hounds. The advent of photography brought us more spontaneous and less stylised scenes of day-to-day life of horses.

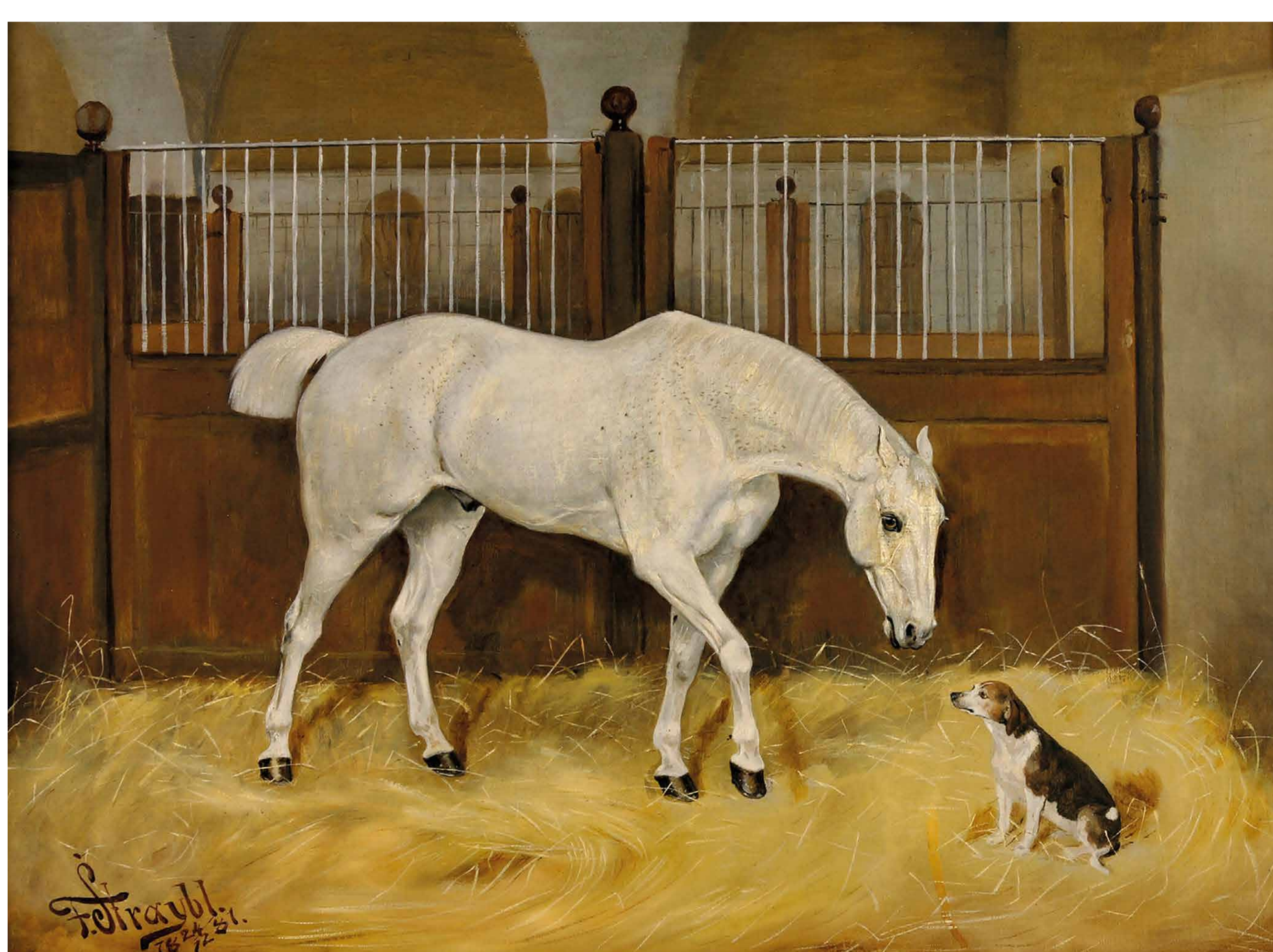
Pohled do stájí při zámku Karlova Koruna v Chlumci nad Cidlinou. Bratři Hamiltonové, olej na plátně, 18. století.

Stables at chateau Karlova Koruna in the town Chlumec nad Cidlinou by the Hamilton brothers, oil on canvas.

Fotografie zachycující plavení koní, 1. polovina 20. století.

Photograph of swimming horses, the first half of 20th century.

Kůň se psem odpočívající ve stáji, olej na plátně.

Horse with a dog resting in the stable, oil on canvas.

SATIRA

SATIRE

■ Původ slova z latinského *satura* – všehochuť. Jedná se o souhrnné označení pro umělecké ztvárnění vyznačující se komičností. Tomuto tématu jsme se samozřejmě nemohli vyhnout, protože ani umělci ztvárňující hipologická témata se mu nevyhýbají.

■ *The word comes from the Latin word "satur" that means "miscellany or medley". Satire is a general designation for art styles characterised by comicality. The topic of satire cannot be left out because artists portraying hippological themes do not omit it as well.*

Co se do výstavy
nevešlo...

What did not fit into
the exhibition...

